

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра соціально-гуманітарних та правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

 Оксана Фротер

« 29 » серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність: С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»

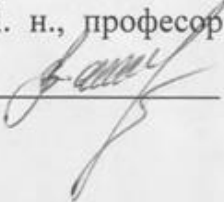
Назва спеціалізації: «Економіка»

Освітня програма: «Економіка»

Факультет: Економіки і підприємництво

Умань – 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та культура України» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» освітньої програми Економіка». Умань: УНУ, 2025. 23 с.

Розробник: д. і. н., професор кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін Владилена СОКИРСЬКА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціально-гуманітарних та правових дисциплін

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р.

Завідувач кафедри доцент Людмила МАШКОВСЬКА

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2025 р.

Голова професор Руслан МУДРАК

УНУ., 2025
В.В. Сокирська

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»	Обов’язкова	
Модулів – 1	Спеціальність: С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
		Семестр	
		1	
Загальна кількість годин – 90		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Освітній рівень: перший (бакалавр) Освітня програма «Економіка»	20 год.	8
		Практичні, семінарські	
		20 год.	4
		Індивідуальні завдання	
		Самостійна робота	
		50 год.	78
	Вид контролю: залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Історія та культура України» розглядає низку теоретико-методологічних та конкретно історичних питань, пов'язаних з історією формування території сучасної України, історією становлення українського народу, історією державотворчих процесів на українських землях, формуванням самобутньої і неповторної вітчизняної культури.

Мета вивчення курсу полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти національно-культурної ідентичності, патріотичного світогляду, активної соціальної та громадянської позиції, почуття власної гідності у результаті осмислення соціального та морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії та культури України в контексті історичного процесу.

Основні завдання вивчення дисципліни «Історія та культура України»: проаналізувати етнічні й державотворчі процеси на території України та визначити умови формування та розвитку вітчизняної культури, як самобутньої культури українців; формувати уявлення про вітчизняну історію та культуру, як частину всесвітнього історичного та культурного процесу; розвивати навички дослідницької роботи з джерелами та об'єктивного аналізу історичних фактів; виховувати патріотичні почуття та шанобливе ставлення до історії України, її історичних постатей та діячів культури.

Предмет дисципліни: формування та розвиток українського народу, його суспільно-економічну, політичну, духовну та державну діяльність від давніх часів до сьогодення.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми: вивчення змісту дисципліни базується на освоєнні курсів бакалаврського рівня вищої освіти: українська мова, іноземна мова.

Матриця компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура України»

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів навчання	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ПРН 1	Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу
		ПРН 2	Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.
		ПРН 24	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, поваги до різноманіття думок, індивідуальних та міжкультурних відмінностей людей.
ЗК 2	Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ПРН 1	Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу
		ПРН 2	Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.
		ПРН 24	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, поваги до різноманіття думок, індивідуальних та міжкультурних відмінностей людей.

Методи навчання та засоби діагностики, що відповідають визначеним результатам навчання за навчальною дисципліною «Історія та культура України», наведено в табл. 2, 3.

Таблиця 2

**Результати, методи навчання та методи контролю за навчальною дисципліною
«Історія та культура України»**

Результати навчання за навчальною дисципліною		Методи навчання	Методи контролю
1	Знання:		
1.1	Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень	лекція, семінарське заняття, дискусія, вирішення конкретних задач і ситуацій, мозковий штурм, рольові ігри, самонавчання через Moodle	усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
1.2	Критичне осмислення основних принципів, теорій, методів і понять у навчанні і професійній діяльності.		
1.3			
1.4			
1.5			
2	Уміння/навички:		
2.1	Реалізовувати систему моральних стосунків у професійній діяльності	лекція, семінарське заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій, кейс-метод, мозковий штурм, рольові ігри, самонавчання через Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
3	Комунікація:		
3.1	Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності.	семінарське заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій	представлення презентацій, виконання аналітично-розрахункових робіт, виконання вирішених конкретних задач і ситуацій, підсумковий контроль
3.2	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію.		
4	Відповідальність і автономія		
4.1	Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у	семінарське заняття, дискусія, аналітична	представлення презентацій, виконання

	непередбачуваних умовах.	робота, вирішення конкретних задач і ситуацій	аналітично- розрахункових робіт, виконання вирішених конкретних задач і ситуацій, підсумковий контроль
--	--------------------------	--	--

Таблиця 3.

**Методи навчання та методи контролю програмних результатів навчання з
навчальної дисципліни «Історія та культура України»**

Програмний результат навчання		Метод навчання	Методи контролю
ПРН 1	Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.	Розповідь, пояснення, дискусія, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій, індивідуальні консультації, самонавчання рольові ігри, мозковий штурм	усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 2	Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.	Інтерактивні заняття, моделювання сценаріїв, семінарські заняття, дискусія, самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій, рольові ігри, мозковий штурм	усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 24	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, поваги до різноманіття думок, індивідуальних та міжкультурних відмінностей людей.	Інтерактивні заняття, моделювання сценаріїв, семінарські заняття, дискусія, самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій, рольові ігри, мозковий штурм	усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Стародавня Середньовічна та Нова історія України.

Тема 1. Становлення українського етносу та початки державності в українських землях.

Найдавніші державні утворення на території України. Історична, державотворча та культурна спадщина трипільців та скіфів. Етнополітична та культурна тяглість. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.

«Епоха вікінгів» у Східній Європі та її вплив на політичні процеси Русі. Середнє Подніпров'я політичне ядро Русі. Устрій Руської держави. Органи управління. Централізаційна політика київських князів у X першій половині XI ст. Адміністративні і релігійні реформи.

Причини та прояви місцевого сепаратизму та княжих міжусобиць.

Тема 2. Політична трансформація Русі у другій половині XI - першій половині XIII ст.

Політична трансформація Русі у другій половині XI - першій половині XIII ст. Перерозподіл владних функцій між київським і місцевими князями в другій половині XII - у першій половині XIII ст. Етнічні процеси на території Русі. Творення українського етносу.

Давньоруська держава в період політичної роздрібненості. Протистояння ординського та руського державницьких проєктів. Суспільно-політичний розвиток Галицької та Волинської земель у XII – на початку XIII ст. Руське Королівство (1253–1340 рр.).

Культура Русі.

Тема 3. Державно-правовий та політичний статус українських земель у II пол. XIV – XVI ст.

Приєднання до Литовської держави Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля, Київщини і Переяславщини. Політика великих литовських князів в українських землях. Кревська та Городельська унії. Ліквідація удільних князівств на теренах українських земель.

Встановлення влади Московії над Чернігово-Сіверською землею. Зростання впливу Польщі на Литву. Захоплення Польщею Київщини, Волині та Брацлавщини. Люблінська унія 1569 р. Зміна політико-правового становища українських земель після приєднання до Польського королівства.

Становлення козацького політичного автономізму. Державотворчі погляди С. Наливайка. Проєкт католицького київського єпископа Й. Верещинського про побудову в українських землях козацької держави (1596 р.).

Тема 4. Виникнення та розвиток козацької держави в середині XVII ст.

Початок Хмельниччини. Зборівський договір 1649 р. та започаткування української держави. Формування Б. Хмельницьким козацької держави. Специфіка козацького державотворення. Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII ст.

Початок Руїни української державності. Гадяцький трактат. Московська експансія та її наслідки для української державності. Чуднівська катастрофа і Чуднівська угода. Розкол України. Боротьба за державну ідею у 1660–1661 рр. Змагання за владу на Лівобережжі. Поразка державницького угруповання на Правобережжі. «Чорна рада» і поділ де-юре України. Крах спроби об'єднання України. Андрусівська угода 1667 р та її роль в державному питанні України. Державні заходи І. Самойловича та П. Дорошенка

Тема 5. Державотворчі та культуротворчі процеси в українських землях в останній чверті XVII – наприкінці XVIII ст..

Українська державність наприкінці XVII ст. «Трактат про Вічний мир» 1686 р. й остаточне закріплення територіального поділу України. Державницька концепція І. Мазепи. Проект «Ідеальної держави» П. Орлика. Державні проекти Г. Орлика.

Державницька діяльність Д. Апостола та К. Розумовського. Наступ Росії на українську автономію та остаточна її ліквідація у 60-х – 80-х рр. XVIII ст. в Гетьманщині і Слобідській Україні. Приєднання Південної України та Криму до Російської імперії. Українське козацтво в умовах втрати своєї державності (70 – 90-ті рр. XVIII ст.). Зміни в адміністративно-територіальному та політичному становищі Правобережжя та західноукраїнських земель. Проекти українських автономістів в кінці XVIII ст. Місія В. Капніста до Берліну 1791 р.

Українська культура періоду бароко (друга половина XVII–XVIII ст.). Вплив європейської культури XVII–XVIII століття на українські землі. Зародження ідей просвітництва в українських землях. Розвиток освіти, наукових знань та літератури. Образотворче та музичне мистецтво українського бароко.

Тема 6. Ідейні основи українського руху у XIX – початку XX ст.

Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі двох імперій. «Українське питання» в політиці російської та австрійської імперської влад.

Національно-культурне Відродження Наддніпрянської України. І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко та їх діяльність у процесі створення сучасної української літературної мови.

Т. Шевченко та його соціально-політична й літературна діяльність. Національно-культурне Відродження Західноукраїнських земель. «Руська трійця». Аграрна реформа у Австрійській та Російській імперіях та її вплив на українські землі.

Формування інституційної інфраструктури українського руху в Австро-Угорській імперії: Головна Руська Рада, москвофіли, народовці, Русько-українська радикальна партія.

Формування інституційної інфраструктури українського руху в Російській імперії. Братство Тарасівців. Українська політична думка Наддніпрянщини: між автономією, федералізмом та самостійністю 1900 – 1916 рр.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Україна в добу новітньої історії.

Тема 7. Відновлення української державності у 1917 – 1921 рр.

Створення Української Центральної Ради. Проголошення автономії України. Процес українізації армії. Створення Генерального секретаріату. Проголошення УНР. Державотворча діяльність Української Центральної Ради.

Українська Держава гетьмана П. Скоропадського. Національна державність на західноукраїнських землях. ЗУНР. Окупація Північної Буковини, Бессарабії та Закарпаття іноземними державами. Українське питання на Паризькій мирній конференції.

Відновлення Української Народної Республіки та її державницька програма. Акт злуки УНР та ЗУНР. Причини і наслідки занепаду визвольних змагань українців у 1917 – 1921 рр. Запровадження радянської державності в Україні.

Тема 8. Особливості політичного розвитку УРСР у 1922- 1953 рр.

Конкуренція комуністичного та національно-державницьких проектів українських еліт. УСРР у складі радянської тоталітарної держави.

Ідеї відновлення державності в програмах та діяльності українських партій та організацій на еміграції в міжвоєнний період.

Концепція української держави лідерів ОУН, В. Липинського та Д. Донцова.

Розвиток культури Радянської України у 20-х – 30-х рр. ХХ ст. Політика українізації у 20-ті – 30 рр.: досягнення, наслідки, трагічні сторінки. Боротьба з «буржуазним націоналізмом» і «націонал-ухильництвом». Впровадження принципу соціалістичного реалізму в художню культуру і перетворення його в офіційний канон художньої творчості.

Українське питання у європейській міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Укладення пакту Молотова-Ріббентропа та його наслідки для українських земель. Початок Другої світової війни. Включення до складу СРСР території Західної України. Радянсько-німецький договір про дружбу і кордони.

Напад Німеччини та її союзників на СРСР. Нацистський окупаційний режим на території України (1941–1944 рр.). Рухи опору та їх державницькі орієнтири. Визволення території українських земель та поширення на неї радянської державнополітичної системи. Повоєнні адміністративно-територіальні зміни. Боротьба за українську державність на західноукраїнських землях.

Тема 9. УРСР в умовах наростання кризи тоталітарного ладу (1953 – 1991 рр.).

Хрущовська «відлига», її характер в Україні. Боротьба проти культу особи Сталіна та його наслідків. Початок реабілітації жертв сталінських репресій. Спроби лібералізації політичного режиму. Економічні реформи. Приєднання Кримської області до складу УРСР: мотиви і правова основа. Зародження дисидентського руху та погляди його діячів на державність.

Україна в період загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.). Неосталінізм. Діяльність П. Шелеста. В. Щербицький. Конституція УРСР 1978 р.

Наростання економічної кризи. Опозиційний рух. Утворення Української Гельсінської Спілки (УГС). Політичні репресії.

Спроби оздоровлення суспільно-політичного життя у період «перебудови», погіршення економічної ситуації. Чорнобильська катастрофа. Початок формування системи багатопартійності в Україні.

Вплив Горбачовської перебудови на українську культуру. Національна культура в умовах зростання національно-культурної ідентичності. Національно-культурне відродження в Україні в середині 80-х – на початку 90-х рр. та його особливості.

Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. Серпневий заколот. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Грудневий референдум. Вибори Президента України. Припинення існування СРСР.

Тема 10. Українське державотворення в умовах незалежності.

Проголошення та розбудова незалежної Української держави. Особливості посттоталітарного суспільства та його вплив на державотворчі процеси в Україні.

Проблема формування духовного простору України і консолідації нації; суперництво архаїчних та модерних ідей у національному інтелектуальному середовищі щодо перспектив розвитку країни.

«Помаранчева революція» 2004 р. та «Революція гідності» 2013 – 2014 рр., «Революція на картонках» 2025 р. та їх вплив на суспільний розвиток.

Перемога європейського вектору у зовнішньополітичній орієнтації України. Боротьба України проти агресії Російської Федерації.

Українська культура від соціалістичного реалізму до постмодерну.

4. Орієнтовна структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Історія та культура України												
Змістовий модуль 1. Стародавня середньовічна та нова історія України												
Тема 1. Становлення українського етносу та початки державності в українських землях.	9	2	2			5	8					8
Тема 2. Політична трансформація Русі у другій половині XI - першій половині XIII ст.	9	2	2			5	10	2				8

Тема 3. Державно-правовий та політичний статус українських земель у II пол. XIV – XVI ст.	9	2	2			5	10		2			8
Тема 4. Виникнення та розвиток козацької держави в середині XVII ст.	9	2	2			5	8					8
Тема 5. Державотворчі та культуротворчі процеси в українських землях в останній чверті XVII – наприкінці XVIII ст..	9	2	2			5	10	2				8
Тема 6. Ідейні основи українського руху у XIX – початку XX ст.	9	2	2			5	8					8
Змістовний модуль 2. Україна в добу новітньої історії.												
Тема 7. Відновлення державності українського народу (1917–1921 рр).	9	2	2			5	10	2				8
Тема 8. Особливості політичного розвитку УРСР у 1922- 1953 рр.	9	2	2			5	10		2			8
Тема 9. УРСР в умовах наростання кризи тоталітарного ладу (1953 – 1991 рр.).	9	2	2			5	10	2				8

Тема 10. Українське державотворення в умовах незалежності.	9	2	2			5	6					6
Всього	90	20	20			50	90	8	4			78

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва тем	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	Змістовий модуль 1. Стародавня Середньовічна та Нова історія України		
1.	Тема 1. Становлення українського етносу та початки державності в українських землях. 1. Сутність термінів держава і культура. Основні ознаки та функції понять. 2. Трипільці, скіфи, слов'яни – етнополітична та культурна тяглість. 3. «Епоха вікінгів» у Східній Європі та її вплив на політичні процеси Русі. 4. Середнє Подніпров'я політичне ядро Русі. Органи управління. Централізаційна політика київських князів у X першій половині XI ст. Адміністративні і релігійні реформи. 5. Причини та прояви місцевого сепаратизму та княжих міжусобиць.	2	
2.	Тема 2. Політична трансформація Русі у другій половині XI - першій половині XIII ст. 1. Політична трансформація Русі у другій половині XI - першій половині XIII ст. Перерозподіл владних функцій між київським і місцевими князями в другій половині XII - у першій половині XIII ст.	2	

	3. Об'єднавча політика князя Романа Мстиславовича. Спроба відновлення Руської федерації. Політичний феномен галицького боярства. 4. Руське королівство за Данила Романовича та його спадкоємців. 5. Причини і наслідки занепаду Руської держави. 6. Культура Русі.		
3.	Тема 3. Державно-правовий та політичний статус українських земель у II пол. XIV – XVI ст. 1. Українські землі у складі Литовського Литви та Польщі XIV-XVI ст. 2. Роль руських князів і боярства в політичному житті Великого князівства Литовського і королівства Польщі. 3. Остаточна втрата автономних прав українських земель після Люблінської унії 1569 р.: причини, наслідки. 4. Політика польського уряду на українських територіях та її наслідки. 5. Культура Ренесансу та її прояви в Україні.	2	2
4.	Тема 4. Виникнення та розвиток козацької держави в середині XVII ст. 1. Чинники формування і перетворення козацтва в провідну верству українського суспільства. 2. Передумови, характер, гасла, рушійні сили революції. 3. Гетьманщина: виникнення, модель влади. Зміни в соціальній структурі суспільства. Формування нової української еліти. Перетворення селянства на вільний стан. 4. Переяславська рада та укладення Березневих статей. Геополітичні орієнтири гетьмана Б.Хмельницького у 1654 – 1657 рр. Значення революції середини XVII ст. в історії України та Східної Європи.	2	
5.	Тема 5. Державотворчі та культуротворчі процеси в українських землях в останній чверті XVII – наприкінці XVIII ст. 1. Причини та характер громадянської війни. Основні угруповання козацької старшини. Гетьманство І. Виговського. Укладення Гадяцького договору як цивілізаційної альтернативи Переяславсько-Московської системи 1654 року. 2. Основні віхи правління: Ю. Хмельницького, П. Тетері, І. Брюховецького, П. Дорошенка. Характеристика договорів з Москвою та Польщею. Польсько-московські домовленості та поділ України. Руїна та її наслідки. 3. Спроба І. Мазепи звільнити Україну від московської зверхності. Діяльність П. Орлика та його конституція. 5. Гетьманство Д. Апостола. «Правління гетьманського уряду». Нереалізовані можливості: К. Розумовський. Друга Малоросійська колегія: поступова ліквідація залишків української автономії. 6. Знищення Запорізької Січі: причини наслідки.	2	

	7. Ліквідація полково-сотенного устрою Лівобережжя та запровадження російського адміністративно-територіального устрою. 8. Культура бароко та її прояви в Україні у XVII - XVIII ст.		
6.	Тема 6. Ідейні основи українського руху у XIX – початку XX ст. 1. Національно-культурне Відродження Наддніпрянської України. І. Котляревський, Г. Квітка-Основяненко та їх діяльність у процесі створення сучасної української літературної мови. Т. Шевченко та його соціально-політична й літературна діяльність. 2. Національно-культурне Відродження Західноукраїнських земель. «Руська трійця». 3. Аграрна реформа у Австрійській та Російській імперіях та її вплив на українські землі. 4. Формування інституційної інфраструктури українського руху в Австро-Угорській імперії. Головна Руська Рада, Русько-українська радикальна партія. 5. Формування інституційної інфраструктури українського руху в Російській імперії. Братство Тарасівців. 6. Українська політична думка Наддніпрянщини: між автономією, федералізмом та самостійністю 1900 – 1916 рр.	2	
	Змістовний модуль 2. Україна в добу Новітньої історії.		
7.	Тема 7. Відновлення державності українського народу (1917–1921 рр). 1. Питання федерації, конфедерації та самостійності України в теоретичній думці та практичній діяльності лідерів українського державотворення 1917 – 1920 рр. Проблема територіальної та духовної соборності нації. 2. Українська політична еліта доби національної революції: проблема соціальної самодостатності, національної самоідентифікації, політичної та державницької зрілості. 3. Українське селянство в політичному протистоянні національних та міждержавних інтересів, його вплив на долю української революції. 4. Поразка революції: причини, наслідки.	2	
8.	Тема 8. Особливості політичного розвитку УРСР у 1922- 1953 рр. 1. Утворення Союзу РСР. Державно правовий статус України у складі СРСР. Компартійно-радянський апарат України та політика «українізації». Утвердження комуністичного тоталітарного режиму в Україні, його етносоціальні та політичні наслідки: голодомор 1932-1933 рр., «розстріляне відродження», масові репресії кінця 1930-х років, їх антиукраїнське спрямування.	2	2

	2. «Українське питання» у політиці європейських держав напередодні вибуху Другої світової війни. Проголошення незалежності Карпатської України. 3. Українські землі в роки Другої світової війни. Особливості розгортання Руху Опору в Україні. Внесок українського народу у перемогу над нацизмом. 4. Завершення формування державної території України. Соціально-економічний розвиток українських земель у повоєнний період. Відновлення політичних репресій в Україні. Збройна боротьба проти тоталітарного режиму в Західній Україні у другій половині 40-х – початку 50-х рр. XX ст.		
9.	Тема 9. УРСР в умовах наростання кризи тоталітарного ладу (1953 – 1991 рр.). 1. Політика деєталінізації та її вплив на українське громадське та культурне життя. 2. «Застій» та його прояви в Україні. 3. Українське суспільство в умовах деструкції радянської тоталітарної системи («перебудови») у другій половині 1980-х рр. 4. Національно-культурне відродження в Україні в середині 80-х – на початку 90-х рр. та його особливості. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. Серпневий заколот. 5. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Грудневий референдум. Вибори Президента України. Припинення існування СРСР.	2	
10.	Тема 10. Українське державотворення в умовах незалежності. 1. Проголошення та розбудова незалежної Української держави. Особливості посттоталітарного суспільства та його вплив на державотворчі процеси в Україні. 2. Проблема формування духовного простору України і консолідації нації; суперництво архаїчних та модерних ідей у національному інтелектуальному. середовищі щодо перспектив розвитку країни. «Помаранчева революція» 2004 р. та «Революція гідності» 2013 – 2014 рр. та їх вплив на суспільний розвиток. 3. Перемога європейського вектору у зовнішньополітичній орієнтації України. Боротьба України проти агресії Російської Федерації. 4. Українська культура від соціалістичного реалізму до постмодерну.	2	
	Разом	20	4

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назви теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

		Денна форма	Заочна форма
	Не передбачено навчальним планом		

7. Теми лабораторних занять

№ п/п	Назви теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
	Не передбачено навчальним планом		

8. Самостійна робота

1. Окреслити проблеми виникнення та становлення історичної науки.
2. Генеза історії України. 3. Визначити особливості розвитку української історії.
4. Охарактеризувати етапи розвитку національної історії.
5. Проаналізувати соціально-економічні та політичні проблеми, які впливають на розвиток історичного процесу.
6. Розкрити механізм взаємодії української всесвітньої історії.

№ п/п	Назва теми	Години	
	Змістовий модуль 1. Стародавня середньовічна та нова історія України	денна	заочна
1.	Битва на Синіх Вадах – повернення України до Європи.	5	7
2.	Сеймова боротьба – перший досвід українського парламентаризму.	5	7
3.	Політичні причини та наслідки Люблінської унії для України.	5	8
4.	Гадяцький трактат	5	8
5.	Політичне життя в Україні за часів Речі Посполитої	5	8
6.	Українська політична еміграція у XVIII ст.	5	8
	Змістовий модуль 2. Україна в добу новітньої історії.		
7.	Політичні партії в українських національно-визвольних змаганнях 1917-1921 рр.	5	8
8.	Українська еміграція та її причини.	5	8
9.	Українська культура – від традиції до постмодерну.	5	8
10	Герої-Захисники Вітчизни російсько-української війни.		8
	Всього	50	78

9. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

7.1. В рамках вивчення дисципліни використовуються наступні методи (технології) навчання:

Традиційні методи (технології) навчання:

Лекція – логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, за необхідності, засобами очності та демонстрацією дослідів. Лекція покликана формувати в студентів основи знань з певної наукової галузі, а також визначити напрямок, основний зміст і характер усіх інших видів навчальних занять та самостійної роботи студентів з відповідної навчальної дисципліни.

Семінарське заняття – це колективний науковий пошук певної навчальної проблеми і шляхів її ефективного розв'язання. Учасники заняття аналізують проблему, виявляють причиннонаслідкові зв'язки, висувають шляхи її оптимального вирішення, відповідають на запитання і дискутують. Проводиться, як правило, зі студентами, які мають відповідну підготовку й досвід самостійного № п/п Назва теми Кількість годин 1. Змістовий модуль 1. Битва на Синіх Водах – повернення України до Європи. 5 вивчення складних наукових і практичних проблем

Індивідуальні заняття – передбачають створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів, які виявили особливі здібності в навчанні та здібності до науково- дослідної роботи і творчої діяльності. Індивідуальні заняття, як правило, проводяться у позанавчальний час за окремим графіком, складеним кафедрою з урахуванням потреб і можливостей студента.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні та опрацюванні наукової, навчальнометодичної літератури, законодавчих і нормативних актів, виконанні навчальних завдань. У процесі самостійної роботи студенту необхідно вивчити за допомогою рекомендованої літератури весь матеріал, передбачений програмою курсу.

7.2 Інноваційні методи (технології) навчання:

Проблемні лекції – направлені на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами; увага студентів концентрується на матеріалі, який не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекції друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При викладанні лекції студентам даються питання для самостійного розмірковування, проте лектор сам відповідає на них, не чекаючи відповідей студентів. Система питань у ході лекції має активізуючу роль, спонукає студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Мозковий штурм – метод розв'язання невідкладених завдань за дуже обмежений час, суть якого полягає в тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів та послуг.

Рольові ігри – форма активізації студентів, за вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

Ділові ігри – метод імітації (наслідування, відображення) прийняття управлінських рішень у різноманітних ситуаціях шляхом гри (програвання, розігрування) за правилами,

що вже існують або розробляються самими учасниками. Він реалізуються через самостійне вирішення студентом поставленої проблеми за умови недостатності необхідних знань, коли студент змушений самостійно опановувати новий зміст або шукати нові зв'язки у вже засвоєному матеріалі.

7.3 Дистанційне навчання

Дистанційне навчання – індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Дистанційне навчання в Уманському НУС здійснюється відповідно до положення «Про систему управління навчанням moodle Уманського національного університету садівництва» <https://www.udau.edu.ua/assets/files/legislation/polozhennya/2016/Polozhennya-pro-sistemuupravlinnya-navchannyam-Moodle-Umanskogo-NUS.pdf>

Дисципліна «Історія та культура України» для дистанційного навчання розміщена на платформі «MOODLE» <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1514>

8. Методи контролю

Види робіт	Характеристика контролю
Письмове опитування (у. т. ч. реферативне повідомлення, есе)	Здобувачі дають лаконічні відповіді на питання, передбачені під час вивчення курсу письмово, або у вигляді реферативного повідомлення, або у вигляді есе. Оцінюванню підлягають правильність та конкретність відповіді на поставлене питання на основі базової та допоміжної літератури.
Усне опитування	Здобувачі дають відповіді в усній формі на питання, що винесені на практичні заняття та самостійне опрацювання. Оцінюванню підлягають правильність та конкретність відповіді на поставлене питання. Позитивним є лаконічність та переконливість під час відповіді.
Тестування	Проводиться письмово або за допомогою системи дистанційного навчання MOODLE https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1514 Передбачає вибір однієї правильної відповіді на конкретне питання.
Активність під час обговорення	Оцінюванню підлягають частка участі здобувача у вирішенні колективного завдання, активність, вмотивованість та креативність під час обговорення проблемних питань.
Прояв лідерських якостей	Оцінюванню підлягають прояви лідерських якостей, які полягають у здатності генерувати нові ідеї; панорамність мислення; здатність до самоаналізу; здатність працювати в колективі; відповідальність за виконання завдань; потреба в досягненні позитивного результату.

9. Розподіл балів, які отримують студенти.

При контролі систематичності та активності роботи на практичних заняттях, оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на практичні заняття і самостійне опрацювання.

Система оцінювання активності роботи: а) відповідь з питань семінарів – 0-5 балів. б) презентація питань, винесених на самостійне опрацювання – 0-4 бали. в) змістовні доповнення при обговоренні питань семінарів – 0 - 1 бали.

При контролі виконання самостійних завдань оцінці підлягають написання та презентація рефератів (есе) Система оцінювання самостійних завдань (з градацією 0,2 балів): д) підготовка та презентація реферату (есе) – 0 – 4 бали.

Модульний контроль з дисципліни «Історія та культура України» здійснюється у формі тестових завдань.

Тестові завдання. На кожний модульний контроль виноситься 2 варіанта тестових завдань, кожен з яких містить 20 тестів. За 1 правильно вирішене тестове завдання студент отримує 0,5 бали за модульний контроль I і 0,5 бали за модульний контроль II. Тобто за 20 правильно вирішених тестів модульний контроль I – 20 балів, модульний контроль II – 20 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти за формою контролю «залік»

Розподіл балів, які отримують студенти денної форми навчання

			Поточний модульний контроль										Додаткові бали	Сума
		ЗМ1							ЗМ2					
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	Модульний	T7	T8	T9	T10	Модульний контроль 2		100
Сума балів	5	5	5	5	5	5	20	5	5	5	5	20	10	
Семінар. зан.	3	3	3	3	3	3		3	3	3	3			
Сам. Роб.	2	2	2	2	2	2		2	2	2	2			

Розподіл балів, які отримують студенти заочного відділення за формою контролю «залік»

				Поточний (модульний контроль)	Контр. Роб.	Сума
--	--	--	--	-------------------------------	-------------	------

				Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
Кількість балів за теми	T1	T2	T3	T4	T5	T6	Пк Зм 1	T7	T8	T9	T10	Пк Зм 2		
Сума балів	5	5	5	5	5	5	20	5	5	5	5	20	10	100
Практ. Зан.	3	3	3	3	3	3		3	3	3	3			
Сам. робота	2	2	2	2	2	2		2	2	2	2			

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Доморослий В.І. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять з дисципліни «Історія та культура України» для здобувачів вищої освіти спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» освітньої програми «Економіка та міжнародні економічні відносини». Перший (бакалаврський). Уманський НУС, 2025. 15 с.

2. Доморослий В.І. Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Історія та культура України» для здобувачів вищої освіти спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» освітньої програми «Економіка та міжнародні економічні відносини». Перший (бакалаврський). Уманський НУС, 2025. 14 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Бойко.О. Новітня історія України 2014-2019 рр. Київ: «Альма-Матер», 2020. 160 с
3. Вятрович В. Україна. Історія з грифом секретно. Київ, 2014. 512 с.
4. Голубець М. Велика історія України. Київ: «Центр навчальної літератури», 2019. 400с.
5. Грицак Я. Подолати минуле. Глобальна історія України. Київ: «Портал», 2022.432 с.
6. Грушевський М. Ілюстрована історія України. Київ: «Наукова думка», 2020. 720 с.
7. Качкан В. Історія України. Київ, 2023. 360 с.
8. Коструба Т. Нарис історії України. Львів, 2020, ЦУЛ. 298 с.
9. Кралюк П. Історія України «Без брому» розвиток державності на українських землях. Харків, «Фоліо», 2025. 424 с.
10. Кульчицький С.В. Новітня історія України (1953 – 2023). Київ, 2024. 576.
11. Плохій С. Брама Європи. Київ, 2016. 496 с.
12. Плохій С. Російсько-українська війна: повернення історії. Київ, КСД, 2023. 400 с.

Допоміжна

1. Баран В. К. Україна після Сталіна: Нарис історії 1953-1985 рр. Львів: Свобода, 1992.
2. Брайчевський М. Приєднання чи возз'єднання? // «Україна». 1991.
3. Голубець М. Велика історія України. Київ: «ЦНЛ» , 2019. 400 с.
4. Качкан В. Історія України. Київ, 2018. 360 с.
5. Кралюк П. Богдан Хмельницький: легенда і людина. Київ: «Фоліо», 2023. 288 с.
6. Мицик. Ю. Від трипільців до кіборгів. Київ, «Кліо», 2024. 288 с.
7. Палій О. Короткий курс історії України. Київ «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», 2018. 464 с.
8. Русначенко А. Нариси новітньої історії України. Київ, 2024,. 473.
9. Скакальська І. Практикум з історії України модерної епохи. Київ: КНТ, 2021. 168 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-1823/>
2. Сторінка курс MOODLE [Електронний ресурс] Режим доступу [http:// moodle. Edu.ua| course/ view.php?id=744](http://moodle.Edu.ua/course/view.php?id=744).
3. Наукова бібліотека УНУС -[Електронний ресурс] Режим доступу <http://libraru.udau.ua/>
4. Енциклопедія історії України. ЕІУ [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// histoty.org.ua](http://histoty.org.ua).
5. Історична правда [Електронний ресурс] Режим доступу: [www. Istpravda.com.ua](http://www.Istpravda.com.ua).
6. Вікіпедія [Електронний ресурс] Режим доступу: [http://uk.wikipedia.org./ wiki /](http://uk.wikipedia.org/wiki/).
7. Сайт кафедри [Електронний ресурс] Режим доступу: [ua.http://social/udau.edu.ua/](http://social/udau.edu.ua/).

13. ПЕРЕЗАРАХУВАННЯ ТА ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Перезарахування та визнання результатів навчання з дисципліни «Історія та культура України» або окремого її елемента відбувається відповідно до Положення про порядок визнання в Уманському національному університеті садівництва результатів навчання,

отриманих у неформальній та/або інформальній освіті.
(<https://www.udau.edu.ua/ua/file/4nOx>).

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги тощо) в обсязі, що загалом не перевищує 25 % освітньої програми.

Визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті дозволяється для дисциплін, які починають викладатися з другого семестру. При цьому визнання результатів проводиться у семестрі, який передуює семестру, у якому згідно з навчальним планом конкретної освітньої програми передбачено вивчення певної дисципліни.

14. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

У процесі навчання з дисципліни «Історія та культура України», студенти повинні дотримуватися встановлених правил академічної доброчесності, визначених Кодексом доброчесності Уманського національного університету садівництва (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/Tfd94>). Під час проведення контрольних заходів очікується, що всі роботи подані студентами будуть їхніми оригінальними дослідженнями та міркуваннями.

Будь-які види порушення академічної доброчесності, зокрема плагіат, неправомірне використання чужих ідей, фальсифікація даних чи співучасть у таких діях, є абсолютно неприпустимими і не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності у письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від обсягу порушення.

З метою запобігання порушенням і підвищення якості академічних робіт, студентам настійно рекомендується користуватися належними академічними ресурсами та інструментами для перевірки робіт на плагіат, а також звертатися за консультаціями з питань правильного цитування і академічного письма.

15. Зміни у робочій програмі 2025-2026 н.р.

1. Розширений діапазон питань новітньої історії та культури України.
2. Оновився список рекомендованої літератури.